

Stödavdelningen

Vägledning om länsstyrelsernas handläggning efter konstaterade överträdelser av tvärvillkor 2010

ANVÄNDNINGSSOMRÅDE FÖR VÄGLEDNINGEN

Denna vägledning ska underlätta för länsstyrelserna att göra enhetliga bedömningar vid minskning av lantbrukares stödbelopp till följd av konstaterade överträdelser av tvärvillkor. Vägledningen innefattar avsnitt om bedömningar av djur- eller arealrelaterade överträdelser. Den innefattar också avsnitt om mindre överträdelser, något som tidigare fanns i en separat vägledning.

AVGRÄNSNINGAR

Främsta målgruppen för denna vägledning är länsstyrelsernas jordbrukarstödshandläggare och beslutsfattare. Dessa har god kännedom om tvärvillkoren och hur kontrollen av dem går till. Därför är vägledningen inriktad på vad som ska hända när överträdelser har konstaterats, inte hur själva tvärvillkoren eller kontrollrutinerna är utformade.

ADMINISTRATIVA NYHETER JÄMFÖRT MED 2009

- EU-bestämmelserna om kontroller och avdragsberäkningar för stödåret 2010 finns i kommissionens förordning (EG) nr 1122/2009. Denna nya s.k. Iaks-förordning ersätter kommissionens förordning (EG) nr 796/2004. Den äldre förordningen gäller dock för ärenden från stödåren 2005-2009.
- Begreppet ”mindre överträdelser” gäller även för miljöersättningar och kompensationsbidrag fr.o.m. stödåret 2010. Begreppet har funnits sedan 2008 men 2008-2009 gällde det endast för direktstöden.
- Vid avdragsberäkningar ska fr.o.m. stödåret 2010 växtnäringsrelaterade extra tvärvillkor för miljöersättningar hänföras till tvärvillkorsområde 1 Miljö. Växtskyddsrelaterade extra tvärvillkor för miljöersättningar ska hänföras till tvärvillkorsområde 2 Folkhälsa, djurhälsa och växtskydd. Detta får ingen inverkan på direktstöden utan berör enbart miljöersättningar.

- Vägledning om mindre överträdelser, tappade öronbrickor, avdragsberäkningar m.m. är i hög grad samlad i detta dokument mot att tidigare ha varit uppdelat på flera vägledningar eller bara funnits i stödmeddelanden.
- Kommunerna har inte längre någon roll i tvärvillkorssammanhang. Vägledningar och kontrollinstruktioner om tvärvillkor riktar sig nu helt till länsstyrelsernas personal.
- Det mesta av den grundläggande tvärvillkorsinformation som tidigare fanns i vissa kontrollinstruktioner finns inte där 2010. Detta för att undvika dubblering av texter i flera dokument. De kontrollanter och djurskyddshandläggare som kommer i kontakt med tvärvillkor bör därför läsa denna vägledning som komplement till kontrollinstruktionerna.

ALLMÄNNA FÖRUTSÄTTNINGAR

Tvärvillkoren består av två delar, verksamhetskrav och skötselkrav. Verksamhetskraven består av ett antal EU-direktiv och EU-förordningar som jordbrukarna måste beakta för att få fullt stöd. Skötselkrav (god jordbrukshävd och goda miljöförhållanden) fastställs av medlemsstaten baserat på normer i bilaga III till rådets förordning (EG) nr 73/2009. Gemensamt för verksamhetskrav och skötselkrav är att den enskilda lantbrukaren drabbas av minskning av stödbeloppen i det fall kontrollmyndigheterna konstaterar överträdelse av reglerna.

De grundläggande principer som gäller vid överträdelser av tvärvillkor gäller även för extra tvärvillkor för miljöersättningar. De senare har sin grund i rådets förordning (EG) nr 1698/2005 och därpå baserade tillämpningsbestämmelser som finns i kommissionens förordning (EG) nr 1975/2006.

Vägledningens beräkningsprinciper baseras på artiklarna 70-72 i kommissionens förordning (EG) nr 1122/2009 och är inprogrammerade i IT-systemet Ararat som länsstyrelserna använder i sin handläggning av stödärenden. Utifrån registrerade kontrollresultat räknar systemet fram ett förslag till procentsats för minskning av stödbelopp i de fall lantbrukaren har överträtt tvärvillkoren. Länsstyrelsen har möjlighet att justera den framräknade procentsatsen, t.ex. i fall där länsstyrelsen anser sig ha goda skäl att frångå principerna i denna vägledning eller vid avsiktliga överträdelser. Orsaken till att frångå dessa principer ska i varje enskilt fall dokumenteras i en tjänsteanteckning som sparas i lantbrukarens akt.

NYCKELBEGREPP

- **område** – det tvärvillkorsområde som rättsakten tillhör. Verksamhetskraven är indelade i tre områden: 1. miljö, 2. folkhälsa, djurhälsa och växtskydd samt 3. djurskydd. Skötselkraven utgör ett fjärde område inom tvärvillkoren. De extra tvärvillkoren för miljöersättningar räknas fr.o.m. 2010 in i område 1 (växtnäringsrelaterade extra tvärvillkor) respektive 2 (växtskyddsrelaterade extra tvärvillkor).
- **rättsakt** – aktuell EU-lagstiftning, exempelvis nitratdirektiv, habitatdirektiv m.fl.

- **krav** – utifrån aktuell rättsakt fastställt krav (motsvarande begrepp för skötselkrav är norm). En rättsakt kan innehålla flera krav.
- **bedömningsvärde** – den siffra (heltalen 1, 2 eller 3) med vilken länsstyrelserna graderar överträdelsens allvar, omfattning och varaktighet. Generellt gäller att bedömningsvärdet 1 motsvarar 1 % beloppsminskning, 2 motsvarar 3 % och 3 motsvarar 5 %. För vissa mindre överträdelser används bedömningsvärdet 0.

GRUNDPRINCIPER

Enligt artikel 70.6 kommissionens förordning (EG) nr 1122/2009 ska vid överträdelser av flera rättsakter inom samma tvärvillkorsområde detta betraktas som en enda överträdelse. Vid överträdelser av flera tvärvillkorsområden ska varje överträdelse beaktas för sig och sedan adderas. Vid första tillfället överträdelser konstateras får minskningen av stödbeloppet uppgå till högst 5 %. Detta innebär t.ex. att om en lantbrukare bryter mot avloppsslandirektivet och nitratdirektivet (båda direktiven faller under område ”miljö”) ska detta betraktas som en enda överträdelse vid beräkning av beloppsminskning. Om lantbrukaren däremot bryter mot djurmärkningsreglerna (område folk- och djurhälsa) och nitratdirektivet (miljö) ska minskningen för respektive område summeras. Minskningen av stödbeloppet får dock högst uppgå till 5 % vid första tillfället.

Utgångspunkten för att fastställa minskning är att länsstyrelsen gör en bedömning av överträdelserna utifrån kriterierna allvar, omfattning och varaktighet samt anger ett bedömningsvärde för respektive överträdelse. För att kunna göra en sammanvägd bedömning av vilken effekt överträdelser ska få på stödet fordras en princip för hur länsstyrelsens kontrollresultat ska omvandlas till en procentsats för beloppsminskning. Den sammanvägda bedömningen för respektive krav bör utgöras av det genomsnittliga bedömningsvärdet för överträdelsens allvar, omfattning och varaktighet. I de fall något av kriterierna allvar, omfattning och varaktighet inte är aktuellt används endast det faktiskt noterade antalet bedömningsvärden i genomsnittsberäkningen. Om det genomsnittliga värdet hamnar på 1,50 eller 2,50 avrundas den samlade bedömningen nedåt till närmaste heltal (se exempel nedan).

Exempel 1. Beräkning av genomsnittligt sammanvägd bedömning vid överträdelse inom en rättsakt

Krav		Bedömningsvärde	Sammanvägd bedömning
1	Allvar	2	2 $([2 + 1 + 2] / 3 = 1,67)$
	Omfattning	1	
	Varaktighet	2	
2	Allvar	1	1 $([1 + 1 + 2] / 3 = 1,33)$
	Omfattning	1	
	Varaktighet	2	
3	Allvar	2	1 $([2 + 1] / 2 = 1,50)$
	Omfattning	1	
	Varaktighet	Ej aktuellt	

Exempel 2. Minskning vid flera överträdelser inom samma område

Område	Rättsakt	Krav 1	Krav 2	Krav 3	Minskning
Miljö	Avloppsslam		1		1 %
	Nitrat	2	1	1	3 %
Total minskning					3 %

Eftersom alla överträdelser är begångna inom samma område används den högsta siffran, i detta fall bedömningsvärdet 2. Detta trots att lantbrukaren i exemplet har ytterligare överträdelser. Observera att en rättsakt kan innehålla flera krav.

Exempel 3. Minskning vid flera överträdelser inom flera områden.

Område	Rättsakt	Krav 1	Krav 2	Krav 3	Minskning
Miljö	Avloppsslam		2		3 %
	Nitrat	1	1	1	(1 %)
Folk- och djurhälsa	1760/2000			1	1 %
Skötselkrav		2			3 %
Total minskning					5 % (7 %)

När flera överträdelser berör olika områden adderas minskningen. I detta fall begränsas dock avdraget till 5 % första gången.

MINDRE ÖVERTRÄDELSER

Detta avsnitt innehåller exempel på överträdelser som Jordbruksverket anser vara mindre. Det utesluter inte att länsstyrelserna hittar andra exempel på mindre överträdelser.

1. BAKGRUND

Av artikel 24.2 rådets förordning (EG) nr 73/2009 (direktstöden) och, fr.o.m. stödåret 2010, artikel 51.4 rådets förordning (EG) nr 1698/2005 (miljöersättningar och kompensationsbidrag) och kommissionens tillämpningsförfordningar framgår att lantbrukaren kan slippa avdrag på stöden om en tvärvillkorsöverträdelse betraktas som mindre mot bakgrund av dess allvar, omfattning och varaktighet. Det förutsätter att länsstyrelsen underrättar lantbrukaren om den mindre överträdelsen och att lantbrukaren åtgärdar den inom en tidsfrist som länsstyrelsen bestämmer. Överträdelser som utgör en direkt folk- eller djurhälsorisk får enligt EU-förordningarna **inte** betraktas som mindre.

2. DOKUMENTATION I KONTROLLPROTOKOLL/CHECKLISTOR

I bedömningsdelen av kontrollprotokoll och checklistor ska kontrollanten markera med ”Ja” eller ”Nej” om en tvärvillkorsöverträdelse bedöms som mindre eller inte. Samma förfarande gäller oavsett om lantbrukaren har en eller flera mindre tvärvillkorsöverträdelser inom samma eller flera tvärvillkorsområden.

Även om överträdelsen bedöms som mindre måste länsstyrelsen gradera den med bedömningsvärden på vanligt sätt. Normalt sett är endast bedömningsvärde 1 relevant för annars är det knappast rimligt att betrakta det som en mindre överträdelse. Graderingen behövs för att överträdelsen ska få genomslag på stöden om det visar sig att lantbrukaren inte utnyttjar möjligheten att rätta till den brist som kontrollanten har konstaterat.

För en del tvärvillkor finns i kontrollinstruktionernas bedömningsmatriser en kolumn med kriterier för mindre överträdelser. Med undantag för kontroller av skötselkrav ska överträdelser av den graden ges bedömningsvärde 1, i kombination med ett kryss för ”Ja” vid ”Mindre överträdelse”. För skötselkraven framgår av kontrollinstruktionen för arealbaserade kontroller vad som gäller.

3. KRITERIER FÖR MINDRE ÖVERTRÄDELSER

En överträdelse kan betraktas som mindre endast om kontrollanten vid kontrolltillfället bedömer att överträdelsen

- A. inte utgör en direkt risk för människors eller djurs hälsa, och
- B. med hänsyn till dess allvar och omfattning kan betraktas som så försumbar att det är oskäligt med avdrag på lantbrukarens stöd, och
- C. leder till 1 % avdrag men inte mer vid användning av ordinarie bedömningsvägledning.

Punkt A. innebär att begreppet mindre överträdelse inte är tillämpligt t.ex. när lantbrukaren har hanterat farliga ämnen på ett sätt som gjort att livsmedel eller foder direkt riskerat att bli

hälsovådligt eller när djur har fått så lite eller dåligt foder att deras hälsa har utsatts för direkt risk. Överträdelser avseende märkning av djur kan endast betraktas som mindre i de fall av tappade öronmärken som beskrivs senare i denna vägledning. Brister i journalföring och CDB-rapportering av djur kan inte betraktas som mindre överträdelser.

Punkt B. innebär att överträdelsen ska ha utgjort en så liten risk med hänsyn till målet för den bestämmelse som har överträtts att det framstår som rimligt att helt avstå från avdrag på lantbrukarens stödbelopp.

Punkt C. innebär att det genomsnittliga bedömningsvärdet för allvar, omfattning och varaktighet högst får vara 1,5 eftersom högre genomsnitt än så leder till mer än 1 % avdrag. Kombinationer av bedömningsvärden som kan vara aktuella är därmed:

- Tre ettor eller två ettor och en tvåa i fall när alla tre kriterierna bedöms, t.ex. för djurskydd.
- Två ettor eller en etta och en tvåa i fall där två av kriterierna bedöms, t.ex. för flertalet kontrollpunkter om avloppsslam.
- En etta i fall där endast ett av kriterierna bedöms t.ex. för vissa av skötselkraven för jordbruksmark.

4. KOMMUNICERING OCH UPPFÖLJNING

Länsstyrelsen ska på lämpligt sätt säkerställa att lantbrukaren upphör med de mindre överträdelserna, och i möjligaste mån åtgärdar dem. Uppföljningen får göras på olika sätt beroende på i vilken av följande två kategorier överträdelsen passar in. Exempel på kommuniceringstexter finns i bilagan till denna vägledning.

Om lantbrukaren har en blandning av mindre och ”normala” överträdelser kommer det att bli avdrag på stöden även om lantbrukaren väljer att snabbt åtgärda de mindre överträdelserna. Det kan ändå finnas ett intresse för lantbrukaren att få chans att åtgärda de mindre överträdelserna, eftersom det i så fall inte räknas som upprepning om länsstyrelsen senare inom en treårsperiod hittar överträdelser igen inom samma krav.

Kategori 1: Mindre överträdelse som kan åtgärdas inom viss tid

För att en konstaterad överträdelse ska höra hemma i denna kategori ska den utöver kriterierna ovan även bedömas som möjlig att åtgärda inom rimlig tid.

Exempel på överträdelser som bör betraktas som mindre i kategori 1:

- En otillåten påverkan i ett Natura 2000-område omfattar mindre än 10 m² eller 5 % av området och är möjlig att åtgärda snabbt.
- Foder till idisslare innehåller fiskmjöl, men inget tyder på att det fodret har använts.
- Skiljeväggarna mellan kalvboxar är inte genombrutna men kalvarna får kontakt via boxfronten.
- Stark igenväxning av betesmark eller sly och buskar på åkermark förekommer på högst 0,10 hektar per skifte.

Fler exempel kan finnas. Länsstyrelsen bestämmer när överträdelsen ska vara åtgärdad efter en riskbedömning och med hänsyn tagen till vad som är rimligt i det enskilda fallet. Åtgärdandet ska enligt EU-bestämmelserna vara utfört senast vid utgången av påföljande år, dvs. för överträdelser som konstateras 2010 måste åtgärdandet vara utfört senast vid utgången av 2011. De flesta små brister är lätt åtgärdade och normalt sett är det bra för både lantbrukarna och myndigheterna att ärendena får ett snabbt avslut. Om inte leveranstider eller andra skäl som lantbrukaren själv har svårt att påverka motiverar något annat rekommenderar Jordbruksverket att länsstyrelserna ger lantbrukaren en tidsfrist på tre veckor räknat från när länsstyrelsen skickar ut meddelandet om att mindre överträdelser har konstaterats.

Förutsatt att lantbrukaren åtgärdar överträdelsen och styrker detta på ett sätt som länsstyrelsen anser tillfredsställande leder överträdelsen inte till avdrag på stöden. Sättet att styrka åtgärden ska innefatta någon form av läsbar dokumentation, eller bilder som kan jämföras med kontrollantens foton av hur det såg ut vid kontrolltillfället. Om lantbrukaren inte kan styrka åtgärden på ett tillfredsställande sätt bör ett uppföljande besök göras.

Jordbruksverket har utformat rutinerna kring mindre överträdelser utifrån antagandet att de flesta lantbrukare väljer att åtgärda bristerna för att därmed slippa avdrag på vissa stöd. Om lantbrukaren inte åtgärdar överträdelsen och i rätt tid styrker att detta är gjort faller överträdelsen inte längre inom begreppet ”mindre”. Noteringarna i kontrollprotokoll/checklistor och IT-system måste då ändras och länsstyrelsen ska sedan, baserat på befintliga uppgifter från kontrolltillfället, fatta beslut om avdrag med 1 % enligt de ordinarie bedömningsvärdena i ärendet. Om utbetalning redan har skett ska länsstyrelsen fatta nytt utbetalningsbeslut och återkräva 1 % av lantbrukarens stödbelopp. Länsstyrelsen får inte stoppa en utbetalning eller fatta tvärvillkorsbeslut i de fall icke färdigutredda tvärvillkorskontroller är det enda som återstår före utbetalningsbeslut i ett stödärende. Om utredningen senare visar att avdrag ska göras får det bli i form av återkrav.

Kategori 2: Mindre överträdelse som inte går att åtgärda

En konstaterad överträdelse i denna kategori är en försummelse som det är för sent att rätta till men som ändå är liten enligt kriterierna ovan. Exempel på överträdelse som bör kunna betraktas som mindre i denna kategori:

- Växtskyddsmedel har använts i för hög dos, men dosen har överskridit den tillåtna med högst 10 %.
- Halm har bränts på åkermark efter skörd, men den areal som påverkats av halmbränningen är högst 0,10 hektar.

Uppföljningen av ärenden i denna kategori kan bestå av riktad information till lantbrukaren om just de regler som hon/han har överträtt, samt att detta jordbruksföretag ges en något högre vikt i kommande års riskanalys för det aktuella tvärvillkoret.

AVSIKTLIG ÖVERTRÄDELSE

Så länge länsstyrelsens bedömning är att överträdelsen är en försummelse får minskningen av stödbeloppet vara högst 5 % första gången (artikel 71.4 i kommissionens förordning (EG) nr 1122/2009). Om däremot länsstyrelsen bedömer en överträdelse som **avsiktlig** gäller enligt artikel 72 i nämnda förordning att minskningen av stödbeloppet i normalfallet ska sättas till 20 %, med möjlighet till variation mellan 15 % och 100 %. Begreppet avsikt bör användas endast i samband med grova överträdelser som föranlett bedömningsvärde 3, och undvikas om inte länsstyrelsen kan styrka att lantbrukaren haft för avsikt att

1. erhålla fullt stöd utan att försöka följa tvärvillkoren eller
2. genom aktiva åtgärder åstadkomma den skada för miljö, hälsa eller djurskydd som orsakats av överträdelsen.

Exempel på punkt 1 kan vara att lantbrukaren sökt ersättning för betesmark som utgör en betydande andel av lantbrukarens hela ansökta areal utan att sätta upp stängsel eller göra några som helst ansatser att skaffa egna eller hyra in andras betesdjur.

Exempel på punkt 2 kan vara att lantbrukaren spridit gödsel på en betydande areal vid otillåten tidpunkt trots riktad uppmaning från kommunen att inte sprida gödsel på just den marken vid den tidpunkten.

I de fall kontrollanten bedömer att en överträdelse är avsiktlig ska kontrollanten markera ”Ja” vid ”Avsiktlighet bör utredas” i kontrollprotokoll som innehåller den möjligheten, i annat fall ”Nej”. I samband med arealkontroller ska kontrollanten när denne bedömer en överträdelse som avsiktlig sätta ”N” på kontrollpunkten 50 TV ”Tvärvillkor allmänt OK”. Motsvarande vid CDB-kontroller är kontrollpunkt nr 1. Länsstyrelsen får sedan i samband med handläggning av tvärvillkorsärendet ta ställning till om man anser att dokumentationen från kontrollen på ett rättssäkert sätt styrker att lantbrukaren avsiktligt har överträtt tvärvillkoret i fråga.

UPPREPNING

Upprepad överträdelse föreligger om kontrollmyndigheten mer än en gång under en treårsperiod konstaterar en överträdelse av samma krav/norm hos en lantbrukare, förutsatt att lantbrukaren har uppmärksamats på den föregående överträdelsen och har haft möjlighet att åtgärda den. Överträdelser som konstaterades före den 1 januari 2005 (2007 när det gäller djurskydd) kan aldrig utgöra utgångspunkt för upprepning i detta sammanhang. Alla överträdelser som rapporterats fr.o.m. 2005 lagras i Jordbruksverkets tvärvillkorssystem. Därför behöver ingen enskild tjänsteman hålla reda på vilken gång i ordningen samma typ av tvärvillkorsöverträdelse konstaterats hos en lantbrukare.

Treårsperioden ”rullar” i enlighet med EU-bestämmelserna. Det innebär att IT-systemet i samband med en konstaterad överträdelse blickar två år bakåt för att se om lantbrukaren haft en överträdelse tidigare.

Exempel: Länsstyrelsen konstaterar brister i CDB-rapporteringen hos en lantbrukare 2005 och 2007 och 2010. Vid beräkningen av avdrag stöddåret 2007 ser IT-systemet bakåt på 2006 och 2005, hittar en överträdelse tidigare inom den perioden och hanterar därför överträdelsen

2007 som en upprepning. Vid beräkningen av avdrag stödåret 2010 ser IT-systemet bakåt på 2009 och 2008, hittar ingen överträdelse tidigare inom den perioden och hanterar därför bristen 2010 som en förstagångsöverträdelse.

Effekten av upprepad överträdelse ska vid första upprepningen vara att länsstyrelsen drar av tre gånger så stor andel av lantbrukarens stödbelopp som följer av det innevarande årets sammanvägda bedömning av den upprepade överträdelsen. Varje kalenderår räknas för sig. Om överträdelse inom samma krav/norm konstateras i mars och november 2010 är det inte upprepning i stödsammanhang. Om däremot överträdelse inom samma krav/norm har konstaterats i november 2009 och i mars 2010 utgör överträdelsen 2010 en upprepning, förutsatt att lantbrukaren har uppmärksamats på den föregående överträdelsen och har haft möjlighet att åtgärda den.

Upprepning inom ett krav där överträdelsen klassades som mindre och därför inte ledde till avdrag på stöden första gången räknas inte som upprepning. Beräkning vid upprepning påbörjas således endast om avdraget tidigare varit minst 1 %.

Vid ytterligare upprepning ska den avdragsprocent som fastställdes vid närmast föregående upprepning multipliceras med tre. Dock finns en begränsning vid 15 %. När den gränsen har uppnåtts ska länsstyrelsen informera lantbrukaren om att ytterligare upprepning inom samma krav/norm kommer att betraktas som en avsiktlig överträdelse och detta i förlängningen i extrema fall kan leda till att lantbrukaren utesluts från stödsystemen både innevarande och nästföljande år. Om ytterligare upprepning konstateras efter att gränsen 15 % har uppnåtts sker multiplikation med tre utan någon övre gräns.

Exempel: En lantbrukare missar år efter år genom försummelse att sköta CDB-rapporteringen av sina nötkreatur på rätt sätt. 2007 var försummelsen av den graden att länsstyrelsen fastställde avdraget till 3 %. Vid kontroll 2008 konstaterar länsstyrelsen att läget har försämrats så att det nu motsvarar 5 % avdrag. Eftersom det är första upprepningen blir resultatet $3 \times 5 \% = 15 \%$, samt att länsstyrelsen varnar lantbrukaren om att eventuell ny upprepning kommer att betraktas som avsiktlig överträdelse.

När fel återigen konstateras 2009 (eller 2010 om 2009 var felfritt) ska länsstyrelsen bortse från begränsningsregeln på 15 %. Avdraget 2009 (eller 2010) blir därför $3 \times 15 \% = 45 \%$, om inte länsstyrelsen bedömer felet som en så allvarlig avsiktlig överträdelse att man beslutar om ett ännu högre avdrag.

SPECIALFALL

Under denna rubrik nämns några typfall som hittills varit mycket ovanliga i Sverige, där EU-bestämmelserna delvis lämnar utrymme för tolkningar och det därför är svårt att programmera in standardlösningar i IT-systemet. Länsstyrelserna måste därför vid behov göra manuella justeringar i dessa fall.

När en överträdelse berör flera tvärvillkorsområden

I de fall ett krav inom verksamhetskraven är identiskt med en norm inom skötselkraven ska en överträdelse hänföras till det aktuella verksamhetskravet, inte räknas dubbelt och inte hänföras till skötselkraven.

Exempel: Växtnäringsbestämmelserna om höst- och vinterbevuxen mark utgör både verksamhetskrav (nitratdirektivet inom tvärvillkorsområde 1 Miljö) och skötselkrav inom känsligt område i Götaland. En överträdelse inom känsligt område i Götaland ska då hänföras enbart till verksamhetskravet. En överträdelse av dessa bestämmelser utanför känsligt område i Götaland berör däremot endast skötselkraven.

I de fall ett krav förekommer identiskt eller mycket lika inom flera verksamhetskrav inom olika tvärvillkorsområden bör en överträdelse hänföras till alla berörda verksamhetskrav av statistikskäl, men endast få enkelt genomslag vid beräkningen av avdrag på stöden.

Exempel: Krav på dokumentation av läkemedelsbehandlingar av livsmedelsproducerande djur finns både inom livsmedelshygienbestämmelserna (tvärvillkorsområde 2 Folkhälsa, djurhälsa och växtskydd) och i djurskyddsbestämmelserna (tvärvillkorsområde 3 Djurskydd). Om bedömningsvärdena enligt kontrollresultatet leder till 3 % avdrag i vart och ett av de båda områdena summerar IT-systemet det till 6 %, men sätter en gräns vid 5 %. Länsstyrelsen bör i ett sådant fall justera ned det summerade avdraget till 3 % (eller den procentsats som behövs i det aktuella fallet för att undvika dubbel effekt av en och samma överträdelse).

När lantbrukaren inte har varit försumlig

I de fall lantbrukaren har vidtagit en åtgärd som myndigheterna har godkänt trots att den strider mot bestämmelserna ska länsstyrelsen sätta ned avdragsprocenten för den aktuella överträdelsen till 0 %. Det är då den godkännande myndigheten snarare än lantbrukaren som har varit försumlig. Därmed saknas juridisk grund för avdrag. Exempel på detta är när länsstyrelsen i samband med förprovning har godkänt system med foderliggbås för grisar där totalarean är mindre än vad EU-direktivet föreskriver. Kontrollanten ska notera den på plats objektivt verifierbara bristen, men också dokumentera eventuella förmildrande omständigheter som framkommer vid kontrollbesöket. Då får beslutsfattaren i tvärvillkorsärendet bra underlag för bedömning av om bristen beror på försumlighet eller inte. Förmildrande fakta i ärenden av detta slag kan även framkomma efter kommunikering före beslut, eller efter att lantbrukaren överklagat ett beslut. Oavsett i vilket skede det framkommer att lantbrukaren bara har gjort vad myndigheterna har godkänt ska effekten bli att avdraget sätts till 0 % på aktuellt tvärvillkor.

Gradering av djur- eller arealrelaterade överträdelser

För flertalet tvärvillkor finns bedömningsvägledning i kontrollinstruktionerna. Som vägledning för gradering av överträdelser avseende identifiering och registrering av djur och vissa skötselkrav bör bedömningsvärden sättas enligt följande. Numreringen av de olika kraven nedan ansluter till en gruppering per rättsakt som Jordbruksverket upprättat bl.a. i IT-systemet Ararat som länsstyrelserna använder vid handläggning av överträdelser av tvärvillkor.

KRAV 6.2 STALLJOURNALER

Bedömningsvärde 0 bör sättas om lantbrukaren saknar godkänd stalljournal för ett djurslag där bestämmelserna kräver en sådan, men lantbrukaren på annat vis journalför uppgifter så att smittspårningen ändå kan säkerställas.

Utgångspunkten för bedömningsvärde i övriga fall av överträdelser bör vara antalet djur som finns i besättningen. En sammanvägd bedömning av överträdelsens allvar beräknas utifrån det antal djur som inte är införda i journalen i förhållande till antalet djur i besättningen.

Bedömningsvärde vid brister i journalföringen

1	1 djur eller högst 3 % av antalet djur i besättningen är ej journalförda
2	2-6 djur eller >3-30 % -"-
3	>6 djur eller > 30 % -"-

$$\text{Avvikelsen} = \frac{\text{Ej journalförda djur} + \text{ej utförda ur journalen}}{\text{Djur i besättningen} + \text{ej utförda ur journalen}}$$

Exempel: 10 djur i besättningen
1 djur ej journalfört

$$1/10 = 10 \% \Rightarrow \text{bedömningsvärde 1 (1 djur)}$$

Exempel: 150 djur i besättningen
8 djur ej journalförda

$$8/150 = 5,33 \% \Rightarrow \text{bedömningsvärde 2 (> 3 \% av antalet djur i besättningen)}$$

Exempel: 14 djur i besättningen
4 djur ej journalförda
3 djur ej utförda ur stalljournalen

$$(4+3)/(14+3) = 7/17 = 41,18 \% \Rightarrow \text{bedömningsvärde 3 (>6 djur och > 30 \%)}$$

KRAV 6.3 MÄRKNING AV DJUR

Bedömningsvärde 0 bör sättas om följande grundförutsättningar är uppfyllda hos den enskilda lantbrukaren, och det ändå förekommer djur som har tappat sina öronmärken:

- Stalljournalföring och rapportering till CDB respektive får- och getregistret är i god ordning, med inga eller mycket få brister.

- Märkningen av djuren är generellt god, inget tyder på att lantbrukaren systematiskt åsidosätter märkningsbestämmelserna.
- Djur som har tappat sitt ena eller båda öronmärkena är tydligt och säkert identifierbart via exempelvis kvarvarande öronmärke, transpondermärkning kopplad till system för datautfodring och/eller mjölkningsrobot eller uteslutningsmetod baserad på märkningen, journalföringen och/eller CDB-rapporteringen av detta eller övriga djur i besättningen.
- Lantbrukaren har beredskap för att snabbt kunna rätta till uppkomna märkningsbrister. Det kan exempelvis vara att ha beställt ersättningsmärken, ha reservmärken i lager eller att ha blankett hemma för beställning av ersättningsmärken.

Djur som enligt bestämmelserna ska ha två öronmärken och där allt tyder på att de har varit märkta på rätt sätt men **tappat det ena öronmärket** ska inte orsaka beloppsavdrag i tvärvillkorssammanhang. Systematisk märkning med endast ett öronmärke är **inte** acceptabelt för djur som enligt bestämmelserna ska ha två märken.

Utgångspunkten är att djur som ska ha två öronmärken, men där djuret har **tappat båda märkena**, ska ge ett beloppsavdrag. Om de grundläggande kriterierna ovan är uppfyllda och allt tyder på att djuret har varit märkt på rätt sätt, bör dock inget avdrag göras. Då är det snarare det tekniska systemet som brister, till skillnad från lantbrukarens vilja och rutiner. I dessa fall måste länsstyrelsen via IT-systemet Regina försäkra sig om att lantbrukaren senast första vardagen efter länsstyrelsens märkningskontroll har beställt nya öronbrickor. Det finns inget bestämt högsta antal djur där tappade öronmärken kan tolereras utan avdrag på stöden. Toleransen bör inte omfatta mer än ett fåtal djur, eller en liten andel av en stor besättning. Länsstyrelsen bör vara extra restriktiv om det finns minsta tecken på att lantbrukaren har försummat att göra vad som rimligen kan begäras för att upprätthålla en god märkningsstatus på djuren i besättningen.

Utgångspunkten för bedömningsvärde i övriga fall bör vara antalet omärkta djur som finns i besättningen, enligt följande gradering.

Bedömningsvärde vid brister i märkningen av nötkreatur, får och get

1	1 djur omärkt
2	2-4 djur eller högst 20 % omärkta djur av antalet djur i besättningen
3	>4 djur eller >20 % -"-

Exempel: 10 djur i besättningen
1 djur ej märkt

$1/10 = 10,0\% \Rightarrow$ bedömningsvärde 1 (1 djur)

Exempel: 10 djur i besättningen
3 djur ej märkta

$3/10 = 30,0\% \Rightarrow$ bedömningsvärde 2 (3 djur)

Exempel: 150 djur i besättningen
33 djur ej märkta

$33/150 = 22,0\%$ => bedömningsvärde 3 (>20 % omärkta djur av antalet djur i besättningen)

Bedömningsvärde vid brister i märkningen av gris

1	1-6 djur eller högst 10 % omärkta djur av antalet djur i besättningen
2	7-8 djur -"- 20 % -"-
3	> 8 djur eller >20 % -"-

Exempel: 20 djur i besättningen
1 djur ej märkta

$1/20 = 5,0\%$ => bedömningsvärde 1 (1 djur)

Exempel: 150 djur i besättningen
22 djur ej märkta

$22/150 = 14,66\%$ => bedömningsvärde 2 (>10 % omärkta djur av antalet djur i besättningen)

Exempel: 150 djur i besättningen
33 djur ej märkta

$33/150 = 22,0\%$ => bedömningsvärde 3 (>20 % omärkta djur av antalet djur i besättningen)

KRAV 6.4 RAPPORTERING TILL CDB

Detta krav gäller enbart nötkreatur.

En sammanvägd bedömning av överträdelsens allvar beräknas utifrån det antal djur som inte är korrekt rapporterade i förhållande till antalet djur i besättningen plus antalet "övertaliga djur". Därvid summeras antalet överträdelser från följande tre grupper.

Händelser för följande fall ska vara rapporterade till CDB senast dagen före avisering av kontroll eller, då det gäller nyare händelser, inom föreskriven rapporteringstid.

1. Djur inkommet i besättningen för mer än 10 dagar sedan: Inhändelsen ska vara ”ankomstregistrerad” hos CDB eller husdjursföreningen senast dagen innan avisering av kontrollen.
2. Kalv som är mer än 30 dagar gammal: Födelse rapporteringen ska vara ”ankomstregistrerad” hos CDB eller husdjursföreningen senast dagen innan avisering av kontrollen.
3. Djur som är utgången ur besättningen för mer än 10 dagar sedan: Uthändelsen ska vara ”ankomstregistrerad” hos CDB eller husdjursföreningen senast dagen innan avisering av kontrollen. Denna grupp benämns ”övertaliga”.

Bedömningsvärde vid brister i CDB-rapporteringen

1	1 djur eller högst 3 % avvikelse
2	2-6 djur - ”- >3-30 % -”-
3	>6 djur eller >30 % -”-

$$\text{Avvikelsen} = \frac{\text{Ej inrapporterade djur} + \text{ej utrapporterade}}{\text{Djur i besättningen} + \text{ej utrapporterade}}$$

Exempel: 10 djur i besättningen
 1 djur ej inrapporterade
 0 djur ej utrapporterade

$$(1+0)/(10+0) = 1/10 = 10 \% \Rightarrow \text{bedömningsvärde 1 (1 djur)}$$

Exempel: 150 djur i besättningen
 4 djur ej inrapporterade
 4 djur ej utrapporterade

$$(4+4)/(150+4) = 8/154 = 5,19 \% \Rightarrow \text{bedömningsvärde 2 (>3 \% avvikelse)}$$

Exempel: 10 djur i besättningen
 4 djur ej inrapporterade
 3 djur ej utrapporterade

$$(4+3)/(10+3) = 7/13 = 53,85 \% \Rightarrow \text{bedömningsvärde 3 (>6 djur)}$$

KRAV (NORM) 19.1 IGENVÄXNING OCH UNDERHÅLL AV ÅKERMARK

Arealgränserna för detta krav avser summan av åkermark med oönskad vegetation och försumpning.

Mindre överträdelse: Högst 0,10 ha åkermark med konstaterad överträdelse per skifte. Förutsatt att lantbrukaren inom av länsstyrelsen fastställd tid åtgärdar bristen ska effekten bli att bedömningsvärdet sätts till 0.

Bedömningsvärde 1: Totalt 0,01 – 0,20 ha åkermark med konstaterad överträdelse, förutom fall som hamnar i kategorin mindre överträdelse.

Bedömningsvärde 2: Totalt 0,21 - 2,00 ha åkermark med konstaterad överträdelse, förutom fall som hamnar i kategorin mindre överträdelse.

Bedömningsvärde 3: Totalt mer än 2,00 ha åkermark med konstaterad överträdelse, förutom fall som hamnar i kategorin mindre överträdelse.

KRAV (NORM) 19.3 ATT BIBEHÅLLA EN VISS MÄNGD PERMANENT BETESMARK

Detta krav kan bli aktuellt för den enskilda lantbrukaren tidigast 2011, och då endast om landets totala andel betesmark, slåtteriäng och långliggande vall 2011 sjunkit under vissa nivåer jämfört med 2005. Om detta inträffar kommer det att ställas individuella krav på att antingen begära tillstånd för att överföra nämnda typer av mark till annan användning, eller krav på att återskapa sådan markanvändning.

KRAV (NORM) 19.4 IGENVÄXNING I BETESMARK OCH SLÅTTERÄNGAR

Mindre överträdelse: Högst 0,10 ha betesmark/slåtteriäng med konstaterad överträdelse per skifte. Förutsatt att lantbrukaren inom av länsstyrelsen fastställd tid åtgärdar bristen ska effekten bli att bedömningsvärdet sätts till 0.

Bedömningsvärde 1: Totalt 0,01 – 0,20 ha betesmark/slåtteriäng med konstaterad överträdelse, förutom fall som hamnar i kategorin mindre överträdelse.

Bedömningsvärde 2: Totalt 0,21 - 2,00 ha betesmark/slåtteriäng med konstaterad överträdelse, förutom fall som hamnar i kategorin mindre överträdelse.

Bedömningsvärde 3: Totalt mer än 2,00 ha betesmark/slåtteriäng med konstaterad överträdelse, förutom fall som hamnar i kategorin mindre överträdelse.

Om en överträdelse har uppstått till följd av att lantbrukaren har följt en myndighets individuellt riktade råd eller anvisningar om hur just den marken ska skötas bör länsstyrelsen pröva möjligheten att besluta om undantag med stöd av 1 kap. 20 § Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2010:4) om direktstöd.

KRAV (NORM) 19.5 BETE OCH SLÅTTER I BETESMARK OCH SLÅTTERÄNGAR

Mindre överträdelse: Högst 0,10 ha betesmark/slåtteriäng med konstaterad överträdelse per skifte. Förutsatt att lantbrukaren inom av länsstyrelsen fastställd tid åtgärdar bristen ska effekten bli att bedömningsvärdet sätts till 0.

Bedömningsvärde 1: Totalt 0,01 – 0,30 ha betesmark/slätteräng med konstaterad överträdelse, förutom fall som hamnar i kategorin mindre överträdelse.

Bedömningsvärde 2: Totalt 0,31 - 4,00 ha betesmark/slätteräng med konstaterad överträdelse, förutom fall som hamnar i kategorin mindre överträdelse.

Bedömningsvärde 3: Totalt mer än 4,00 ha betesmark/slätteräng med konstaterad överträdelse, förutom fall som hamnar i kategorin mindre överträdelse.

Om en överträdelse har uppstått till följd av att lantbrukaren har följt en myndighets individuellt riktade råd eller anvisningar om hur just den marken ska skötas bör länsstyrelsen pröva möjligheten att besluta om undantag med stöd av 1 kap. 20 § Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2010:4) om direktstöd.

Denna vägledning har beslutats av avdelningschefen Birgitta Ek. Tomas Jacobson har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också Anders Elfström deltagit.

Birgitta Ek

Tomas Jacobson

LÄS MER...

www.jordbruksverket.se

- Information om tvärvillkor finns både under ”Stöd” och ”Tillsyn”.
- Författningar, föreskrifter om direktstöd (SJVFS 2010:4)

www.riksdagen.se

- Förordningen (2004:760) om EG:s direktstöd för jordbrukare m.m.

<http://eur-lex.europa.eu/sv/index.htm>

Här kan man via menyvalet ”Enkel sökning” hitta mycket av EU:s lagstiftning, bl.a.

- rådets förordning (EG) nr 73/2009 som handlar om grunderna för direktstöd och tvärvillkor
- kommissionens förordning (EG) nr 1122/2009 som innehåller bestämmelser om kontroller och minskning av direktstödsbelopp
- rådets förordning (EG) nr 1698/2005 som utgör grunden för miljöersättningar och kompensationsbidrag
- kommissionens förordning (EG) nr 1975/2006 som innehåller bestämmelser om kontroller och minskning av miljöersättningsbelopp.

www.miljohusysn.nu

- Miljöhousesyn 2010 kan beställas i pappersform eller användas som e-tjänst.

BILAGA – EXEMPEL PÅ BREVTEXTER OM MINDRE ÖVERTRÄDELSER

Följande är allmänt hållna exempel på texter till brev som lämpligen skickas ut av länsstyrelsen tillsammans med övrig kommunikering av kontrollresultatet. Avsikten är att visa vad lantbrukaren i praktiken behöver göra för att slippa avdrag på jordbrukarstöden efter att ha fått en tvärvillkorsöverträdelse klassad som ”mindre”. Varje länsstyrelse får utforma sin egen text. I själva tvärvillkorsärendet finns ingen skyldighet för lantbrukaren att rätta till en mindre överträdelse. Det är ett frivilligt erbjudande – rätta till bristen och slipp avdrag eller låt saken bero och ta den ekonomiska konsekvensen av det. Nedanstående texter är därför inte avsedda att betraktas som beslut, bara information med tillhörande erbjudande. Att det sedan enligt svenska miljö-, hälso- eller djurskyddsbestämmelser kan bli aktuellt med beslut som inte har med stöden att göra är en annan sak.

1. Brev om mindre överträdelser som kan åtgärdas inom viss tid – endast mindre överträdelser finns hos lantbrukaren

Länsstyrelsen i qqq län hittade vid kontrollbesök den dd månad 2010 på ditt jordbruksföretag följande mindre överträdelse/överträdelser av tvärvillkor. Förutsatt att inga andra tvärvillkorsöverträdelser konstateras under året kan du slippa avdrag på jordbrukarstöden om du skickar in xxxx (länsstyrelsen får själv utforma texten om vilken slags styrkande dokument man vill ha in) som styrker att du har åtgärdat bristen/bristerna.

Beskrivning av överträdelse nr 1 (t.ex. ”På betesmarksskifte 3 A fanns 0,08 hektar stark igenväxning som måste tas bort.”)

Beskrivning av överträdelse nr 2 o.s.v.

Dokument som styrker att bristen/bristerna är åtgärdade ska du skicka in till länsstyrelsen senast den dd månad 201x. Om inte länsstyrelsen senast detta datum får in dokument som styrker att bristen/bristerna är åtgärdade kommer avdraget på dina stöd att bli minst 1 %.

2. Brev om mindre överträdelser som inte kan åtgärdas – endast mindre överträdelser finns hos lantbrukaren

Länsstyrelsen i qqq län hittade vid kontrollbesök den dd månad 2010 på ditt jordbruksföretag följande mindre överträdelse/överträdelser av tvärvillkor. Förutsatt att inga andra tvärvillkorsöverträdelser konstateras under året kan du slippa avdrag på vissa stöd eftersom överträdelsen bedöms som liten. Länsstyrelsen kommer dock i riskanalysen inför framtida kontroller att väga in det faktum att du inte har följt tvärvillkoren fullt ut.

Beskrivning av överträdelse nr 1 (t.ex. ”Du använde för hög dos av växtskyddsmedlet xxx, men dosen översteg den tillåtna med högst 10 %.”)

Beskrivning av överträdelse nr 2 (t.ex. ”Du hade bränt halm på åkermark efter skörd, men den av halmbränning påverkade arealen var högst 0,10 hektar.”)

Beskrivning av överträdelse nr 3 o.s.v.

3. Brev om mindre överträdelser som kan åtgärdas inom viss tid – även andra överträdelser finns hos lantbrukaren

Länsstyrelsen i qqq län hittade vid kontrollbesök den dd månad 2010 på ditt jordbruksföretag följande mindre överträdelse/överträdelser av tvärvillkor. Eftersom även tvärvillkorsöverträdelser som inte kan klassas som mindre har konstaterats kommer det att bli avdrag på dina stöd. Men om du skickar in xxxx (länsstyrelsen får själv utforma texten om vilken slags styrkande dokument man vill ha in) som styrker att du har åtgärdat bristen/bristerna slipper du risken att de utgör underlag för upprepningsberäkning om samma eller liknande brist konstateras inom en treårsperiod.

Beskrivning av överträdelse nr 1 (t.ex. ”På betesmarksskifte 3 A fanns 0,08 hektar stark igenväxning som måste tas bort.”)

Beskrivning av överträdelse nr 2 o.s.v.

Dokument som styrker att bristen/bristerna är åtgärdade ska du skicka in till länsstyrelsen senast den dd månad 201x. Om inte länsstyrelsen senast detta datum får in dokument som styrker att bristen/bristerna är åtgärdade kommer en liknande överträdelse som konstateras vid en framtida kontroll att betraktas som en upprepning, vilket leder till högre avdragsprocent på stöden.

4. Brev om mindre överträdelser som inte kan åtgärdas – även andra överträdelser finns hos lantbrukaren

Länsstyrelsen i qqq län hittade vid kontrollbesök den dd månad 2010 på ditt jordbruksföretag följande mindre överträdelse/överträdelser av tvärvillkor. Eftersom även tvärvillkorsöverträdelser som inte kan klassas som mindre har konstaterats kommer det att bli avdrag på dina stöd. För följande mindre överträdelser slipper du risken att de utgör underlag för upprepningsberäkning om samma eller liknande brist konstateras inom en treårsperiod. Länsstyrelsen kommer dock i riskanalysen inför framtida kontroller att väga in det faktum att du inte har följt tvärvillkoren fullt ut.

Beskrivning av överträdelse nr 1 (t.ex. ”Du använde för hög dos av växtskyddsmedlet xxx, men dosen översteg den tillåtna med högst 10 %.”)

Beskrivning av överträdelse nr 2 (t.ex. ”Du hade bränt halm på åkermark efter skörd, men den av halmbränning påverkade arealen var högst 0,10 hektar.”)

Beskrivning av överträdelse nr 3 o.s.v.